

Čuvar

Ilijana jokić

Uvek me vesele zvona, kad zvone i biju, dok nijihov tvorac negde med oblacima sluša i zna da mu to srce bije srce koje je stalo dok je za života klečao u blatu pred Velikim knezom kao mali-veliki zvonar u filmu Andrej Rubljov.

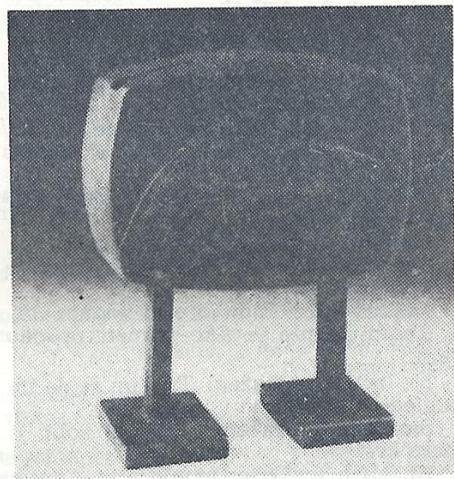
Možda je trebalo da se više plasim, ili da se više osmehujem, u svakom slučaju nisam morao da kleknem, moje vreme je čudno i ni malo surovo, ne kleći se, ne puže, samo se gordo korača i slomljene kičme. Nema opasnosti da ti makar tada bilo šta padne na glavu: ni sneg, ni led, ni kapljica kiše, ni saksija, ni zalutali meteorit. Iznad naših glava na praznom nebu najčešće sevaju samo prekrasni šarenii vatrometi.

Odlučio sam da više ništa ne radim. Ni danas neću otici u bioskop. Gledaću televiziju i humorističku seriju. Otici će na pijacu i stati u red za pileća krilca, kožurice, crevca, kosti i kavurm. Proučiću ponovo recepte: pita od starog hleba, krompir-pita, kolači od semenki, nadev od svugova lišća, čufte od mekinja, od starog novo, otpaci u vašoj okolini, plastika kao koža, koža kao plastika, vaš izgled ne mora dekovati tako, budite zadovoljni malim, budite lepi bez šminke, vaš šarm je vaše oružje, nije sve u novcu, smrt vreba sa trpeze... budite lepi i srećni... budite srećni što ste uopšte živi, jer u protivnom bili biste mrtvi a samim tim ne biste imali šansu da budete nesrećni. Molim vas da mi date šansu da vam u tome pomognem da vidite izbliza kako izgleda čovek koji je izgubio sve, ono što truje i uništava veru u vas, u vaše reči. Doći će kod vas da vam to kažem, u utorak ili petak kao nekada kad sam zaboravio da u odlasku zatvorim vrata. Izvinite za ovaj put, tada sam verovao da sam neko, poverovan sam da nešto znam a sada sam star i bolestan, razboleo sam se od iluzije da mogu sačuvati sebe čuvajući ono što ste mi vi namenili. Sada ovde na raspuklom asvaltu dok dopire do mene zvuk motora iz bureta smrti i lomljjava kostiju, shvatam da nikada nisam imao prošlost i da je moja budućnost identična sa vašom. Razmišljam o tome dok svakodnevno sedam u malim zelenim vagonima na kome je našaranata ta reč, dok na prednjem sedištu zagrljen sa velikim gumenim klovnom putujem na svoje odredište. Utorkom i petkom je slaba poseta, onda sam sloboden, i biću sloboden uvek kad se zagrle ova dva dana, jer se ona dva između ne poznaju. Nisu stigla da se sretnu ni za stolom, ni u krevetu, ni u prolazu. Oni su prazni i usamljeni, bez bednih sadržaja, ne spavaju, ne jedu, ne izlaze među ljude, oni samo dišu i troše praznu hartiju ispisujući svakakve sadržaje. Reći će vam, prezreo sam ih odavno. Zgadile su mi se te laži, male i velike konstrukcije, fabule i siže, imitacije i pokušaji, mrlje, škrabotine, fleke, dačke krmače, magareće uši, prazni redovi, konfuzne splaćine, ništa i uvek ništa, do glupih praznih reči nad kojima sam drhtao, cmizdrio, kapao, šaraoo, kidao ih i urlao. Pljujem na sve te uglekane rečenice, izmišljene reči, lažne podatke, nepostojiće ličnosti, nikad izgovorene misli, izmišljena osećanja. Istrgnuću ih iz prljavih plastičnih korica, napraviću od njih papirnate brodove, molerske kape, zmajeve i avione, upotrebiću čistije stranice kada mi ponestane toalet-papir! One mi više ništa ne mogu. Njihova me sudbina više ne zanima. Gledao sam godinama svoju tanku ruku, kako se zgrčena uporno i smešno propinje, okrećući sivu olovku, drži polusagorele pikavce, kašiku, četkicu za zube, metlu i pramenje ispalje kose, kako biva sve manja, sitnija i tanja, dobija zadebljanja, prvo na kažiprstu, pa na ostalim zglobovima, kako se pretvara u nakaznu kandžu, koja uporno pokušava da iscedi iz mozga te sive olovke, poneku crvenu, plavu ili zelenu reč, preveći dugu šarenu gusenicu koja gamiže samo u mestu, nikada ne silazi sa lista i nema nikakvu šansu da se pretvoriti u ono u šta se jedino gusenice pretvaraju. Uvek ostaje samo nemoćna reč, koja postoji samo kao iluzija, kao mrtva načrtana buba koju pokreće animacija, kao sasvim prirodna laž, naj-

češće izgovorena deci — nema ničeg strašnog u mraku.

Sve što sam napisao je dubre. Na dubretu se može živeti, zaradivati, prodavati, trgovati, naplaćivati, potplaćivati, obećavati, vraćati i uzimati. Znam to, od kako sam postao grbavac u rodenom krevetu a moje lice mlako i pepljasto, lice čoveka koji je želeo da zaraduje na sopstvenom bolu. I odraz sopstvenog lika u ogledalu se muti i postaje obmana a ona je jedina stvarna, najjača i najmoćnija. Prati je beskrajna tišina puna slutnje, što pada na naše vratove, upija se i nestaje ispod mlohave kože, pretvarajući naše mozgove u prazninu, utruvući naše jezike. Ne možemo nikada savladati to bezglasje u svojoj duši, ona je natopljena tom tišinom i obmanom, ona je naš pac i tečnost u kojoj plivamo, ona nas priprema kao zeceve za večeru da bismo postali hrana svom vremenu, vremenu koje nas proždire kao meko ukusno, pripremljeno meso.

Trebalo je da mu pridem pre neki dan na ulici, bila je to dobra prilika. Zašto da se najavljujem? Sigurno nikada nije pročitao ni retka od onoga što sam napisao. Možda me se ni ne seća. Oni koji određuju našu sudbinu, najčešće ne znaju ni da postojimo, mi smo samo šarene kulise njihovog života, kulise bez kojih nikada ne bi uspeli da izvedu svoju predstavu do kraja. Zato neću više da ostanem u toj igri pohlep i laži, ja sam svoje završio.

miroslav peršolić

Već nekoliko dana vežbam osmeh, više mi ne silazi sa usana. I lice mi je opušteno, blago. Samo da mi je drugačiji pogled, čini mi se lakše bih ušao u zgradu. Ovako će po svemu sudeći morati da mu se obratim na ulici. Okupaću se, poseći kosu, nokte, počupati dlake iz nosa. Očistiću fleku, priši poslednje dugme, promeniti pertle. Moram izgledati pristožno. Ovaj put moram imati petlju i konačno otkriti svoja sasušena muda. Priznacu da više ništa neću da radim, više neću ništa da budem, jer u stvari ni ne umem. Skrivao sam se godinama zajedno sa svojim papiricima u mraku trećerazrednih bioskopa, gutajući trećerazredne sadržaje, maštajući i stružući o olaisane podove nogama.

Da sam imao hrabrosti postao bih soko, držao bih u svojim kandžama čitav svet, a ovačko su me kao vrapca suludi kepeci i bogalji skinuli običnom dečijom pračkom. Zato sada dižem ruke uvis, mašem belom slinavom maramom, pocepanom plastičnom kesom, flekavom kelnerskom hanglom, usranom pelenom, nemam više šta da ponudim, odavno sam pojeo svoju jetru i želudac, oba plućna krila izgržena su mi duvanskim dimom, u bubrezima su sumnjiće stvari, u mozgu praznina. Srce nikada nisam ni imao, to mi je rekla Olga, krupna, visoka, konjasta i neverovatno glupava. Bila je tvrdoglavka kao mazga i uporna kao pauk koji

plete mrežu na prozoru. Verovala je da smo idealan par i verovatno bila u pravu. Kažem verovatno, jer nikada nisam voleo parove, niti sam se na bilo koji način bilo sa kim osećao uparen. Niko nikada nije bio polovina bilo čega što je u vezi sa mnom. Divna, nevina i skradna Olga — ispod čije se crne klotane suknje i mirisa ustajalog veša krila neverovatna sanga njenih belih nadutih nogu, stisnutih crnim griloni čarapama, večno upregnutih kao par belih konja, tankim lastišima jeftinog pojasa. Ta dva bela začarana konja noćima su galopirala, rzala i kidala amove, sledeći sledo svoju snagu, ni malo ne poštujući volju svoga gospodara. Imala je čarobne noge i smešnu pundu na glavi koju su pridržavale duge, iskrivljene, prilično zardale ukosnice. Činilo se da je njen mozak ispod te punde mrtav u lobanji, kao bareni račiči stisnuti u limenoj konzervi. Želeo sam često da joj smrskam tu glupu glavu i odustajao i od same pomisli jer bi iz te konzerve pocurila samo bezbojna slana tečnost, bez prisustva i jedne kapi krvi. Ono što me je privlačilo kod nje bila je njen neverovatna potreba da se igra života udvoje, onako kako se mala deca igraju odraslim, oponašajući ih naivno i glupavo do detalja. Tako sam zahvaljujući njoj i njenoj igri uvek bio dovoljno daleko od stvarnosti. Ljudi kao što je Olga u sve veruju, pa i kad vide drugačije tada njihovi bareni mozgovi prskaju kao cirevi oslobadajući degenerisano, nakaradno osećanje koje ih čuva od mudrosti i pravi od njih mirne i srećne ljude. Bilo je nemoguće objasniti joj da smo niko i ništa, da nikuda ne možemo otici, da niko ne zna ni da postojimo i da sedimo u ringišpilu koji se prebrzo okreće uz zaglušujuću, jeftinu, prostakču muziku, i da naš život traje samo zato što je pijani vlasnik zaboravio da podesi brzinu. Zašto smo seli u ringišpilu pita, ne shvatajući da smo se rodili ovde u luna-parku i da za nas nema ništa izvan toga. Ima, kaže, ne znajući da su nam životi truli od rođenja i da se raspadaju kao suve, prazne čaure insekata. Ne znam, tupo se osmehujem, gleda me preko šanka i sleže u nedoumici svojim velikim sisama kao rame-nima. Zaboravljaš da počistiš ispod sedišta, značajno kaže, gleda i gura otpatke svojom plavom borosanom cipelom, malom i apsurdno kržljavom u odnosu na masu mesa koju nosi. Zgužvana krvava maramica, iscepane karte, parčići hleba, umazana, deformisana folija, šareni papirići, prosute kokice, razbijeno ogledalce u kojem vidim svoj lik utaknut u prljavu probušenu beretku. Osmehuje se samo u jednoj krhotini. Sutra će pokušati da uđem u zgradu.

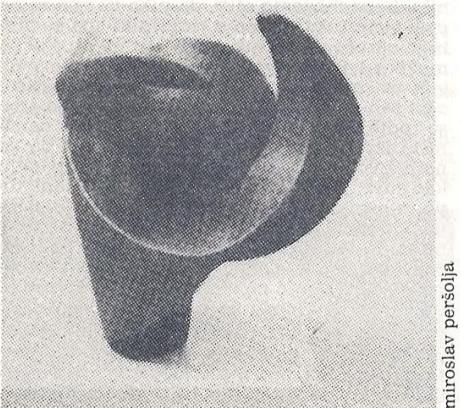
Dobro sam se zaklao. Već drugi put ove nedelje. Preći će na žlete, mama je uvek bila protiv britve. Samo da stane, ne mogu s flasterom na ulici. Moram biti nevidljiv. Moja je dužnost da budem neupadljiv, običan, uslužan, strpljiv, pristojan, moram da čekam, pratim u stopu, dreždim po hodnicima, čekam u haustorima, spavam stojeći i dremam u sopstvenom krevetu. Da pazim na sumnje, ukazuju na neprijatelje i uopšte skrećem pažnju na neuobičajene pojave. Primećujem li uopšte nešto? Ništa se ne dešava. U ovom smrdljivom bednom gradu nema sumnjičivih tipova. I novine pišu, svi koji to zasluzuju kažnjeni su i odstranjeni. Ako je tako, onda bi bilo najbolje ukinuti ovake kao što sam ja. Šta će im čuvari koji nemaju šta da rade. Ne mogu više da se gledam. Sav sam zadrig, ni traga od negađnjeg lika. Nije ovo posao za mene, ja sam čovek od akcije. Da mi je bar uniforma, lakše bih disao, ovako će načisto da izludim. Posle deset godina besprekorne službe i odanosti nadao sam se velikom crnom pisaćem stolu i lepoj, svetloj sobi s pogledom na reku. Zato sam dao svoju uniformu, a ne da budem i ostanem sluga. Ne znaju oni ništa, ne umeju da prepoznačaju pravi talenat. Kako bih umeo ukrućena vrata i blagog osmeħha da s dva prsta zavrčem vrat gamadi koja se neprestano koti ispred njihovog nosa. Znam da ih ima i u ovom gradu, oni postoje, osećam ih i vidim kako se šunju ulicama, parkovima, srećem ih svaki dan, prepoznajem ih po mirisu. To su bednici koji jedu otpatke, greju se po izložbama i galerijama, bioskopima, čuće na javnim mestima, izležavaju se po bolnicama i misle kako su pametni, a mi glupi pa ne vidi-mo šta oni misle, ne vidimo da nas mrze i pre-

vlažni zidovi

andrey blatnik

ziru jer misle da je naša samo sadašnjost, da nam budućnost ne pripada. Ako im dozvolimo, oniće nas preplaviti, ugušiće nas, zalepiće nam se za kožu neprimerno kao pijavice i preno što se i osvestimo isisaće iz nas i poslednju kap. Hoću nazad svoju uniformu, da izadem na ulicu, da opominjem, hapsim, lupam šamare! Hoću da me slušaju, da me se plaše! Neću više da se šunjaju i blemem u smrknuta lica. Neću da istrulim na ovom bednom poslu, u ovom bednom gradu u kojem nema sumnjivih tipova. A ja ih vidim, i dok gledam svoj lik u ogledalu, vidim kako se osmehuje, kako se usne razvlače dok preko njih klizi lenjo mlaz sveže krv. To nije posekotina, to je rupa od metka, ispaljenog iz neposredne blizine, metka koji se zabio u kost, smrskao je i stigao na pravo mesto. Sakrio se od velikih sjajnih klešta hirurga, klešta kojima se čupa meso, zubi, nokti, kojima se razbijaju i mrve kosti.

Odlučio sam da više ne budem poslušan. Uvuciću ču ramena, nameštiću blag osmeh, gledaću nezainteresovanu, a onda kada se niko ne bude nadao, upotrebiću ovu spravu, pucaću mirno i precizno u prvog koji me očese. Najvažnije je da svako dobro uradi svoj posao, tako su me učili i toga ču se uvek pridržavati. Shvatam, rekla je mala, žgoljava učiteljica Olga kad sam je prvi put upoznao, pomogavši joj da prevede svoje dake preko zahuktalog bulevara. Držala se previše hladno i uobraženoa ja sam video kako joj se ispod providne bluze zavrču bradavice, titraju karneriči na plastronu

miroslav persolia

dok je gledam ravno u zenicu, tragajući u mračnom tunelu oka za jednom jedinom skrivenom misli i doprviši joj do samog mozga video sam beskrajno skaradne želje i snove. Uverio sam se u to dok je mlatara tankim, iskrivenim nogama iznad moje glave, kidajući komade krevetskih čaršava, cepajući jastucima stomake, kvareći svojim znojem, pljuvačkom i izlučevinama red i mir moje postelje. Želete sam da joj vlažnim perjem napunim utrobu, da joj zatrpam i ugušim srce u kome je previše snage i strasti i za umiranje. Takvima, kao što je Olga, pendrekom treba razbiti utrobu, pokidati svaku crvenu, llijavu nit, tu krvavu vezu utrobe i mozga da se ne množe iz sopstvene strasti ne imajući je za prvi cilj u životu. Ja je imam kao što imam i oružje za svakoga.

U nedelju čemo mama i ja sestri kao i uvek uz lenju pitu da joj čitam novine. Neću morati kao do sada da se penjem na tavan i pretoram stare novine, pročitaču joj poslednje izdanje, njene omiljene hronike. Čitaću pažljivo i polako. Biće to dve najlepše vesti koje je čula.

Juče u pre podnevним satima, ubijen je pred zgradom komiteta nepoznat muškarac, star oko šezdeset godina, na njega je pucao takođe nepoznat napadač koji se neposredno posle zločina izgubio u gužvi. Nadležni organi predpostavljaju da se radi o ličnom obračunu. Za počiniocem zločina se traga.

Nesvakidašnji zločin dogodio se noćas posle ponoći u Temerinskoj ulici. U svom stanu u kući broj 63, ubijena je učiteljica stara trideset godina. Nepoznati zločinac, masakrirao je leđe ove skromne, tih i po svemu uzorne gradačke. U cilju istrage ne daju se nikakvi podaci.

Mama će zadovoljno sklopiti oči, a po tom poskočiti sa stolice: Pa to se dogodilo tu kod nas!

U mojoj sobi, kažem. U mom krevetu. Tako ipak ne ide.

Šum vode se stiša. Daj mi, molim te, peškir, kaže ona. Ne možemo, ipak, ovako razgovarati: ja gola, ti u sivom tvidu.

Hoću da kažem: ali, lepo te molim! Hoću da kažem: sad ipak slušaj šta ču ti reći. Ne govorim. Mrmljam: peškir? Gledam kako klizi potocić po njenoj doći, kako se kapljica smanjuje, kako nestaje. Namera va li još? mislim.

Da, peškir. Iza tebe. Okreni se. Taj, taj ružičasti.

Gutam. Ružičasti; kao vršci njenih grupi. U dlanovima osećam slabost. Ispuštam.

Tako, kaže, ramena joj se naziru iz pamučne pregrade. O čemu si želeo da razgovaramo?

U mojoj sobi, kažem. U mom krevetu. Tako neće ići, pomislim. Tako sam već započinjao, i tada je tražila peškir. Dručice bi trebalo, drukčije.

Gledam: po pločicama vijugavi potocići. Kapilari. Osećam: na slepoočnicama, na čelu, na vratu pulsira. Znam: nešto uraditi. Znam: nešto reći.

Molim te, kažem, što se bar ne obrišeš kad izlaziš iz kade? Za šta ti, uopšte, služi peškir?

Moj glas, odlučan i samosvestan. Richard Burton.

Gledam je: da li se i njoj čini tako?

Gleda me. Čekam: šta će reći? Kako će se braniti?

Peškir? kaže. Pada joj kod nogu.

Znam: znojim se. Ako primeti, propao sam.

Ne izvlači se, kažem. Trudim se da ne pogledam u stranu.

Sama znaš, kažem. U mojoj sobi. U mom krevetu.

Ah, kaže, to. To je Donald.

Donald? pitam.

Da, Donald.

Ali: šta radi tamo? Hoću reći: potpuno je go. Puši cigaretu. Uvoznu. Otresa pepe po posteljini.

Gleda me. Čekam: hoće li reći nešto?

Hoće li se nekako braniti?

Večeras, za večerom, kaže, čitala sam ti iz novina, ali nisi slušao. Čitala sam ti. O američkim istraživanjima. O ženama mojih godina. Na Zapadu svaka uspešna žena mojih godina ima stalne odnose sa bar dva muškarca.

Čitala si mi?, kažem.

Za večerom. Ne sećaš se? Viršle, punjene sirom.

To da, kažem, ali... Učutim.

Slušam te, kaže.

Ali, on je ipak crnac.

Nismo u Pretoriji, kaže.

Nismo baš ni na Zapadu, kažem.

Nismo?, pita.

Znam: otišli smo već predaleko. Nisam htio da govorimo o tome.

On, kažem. Zašto je tu?

Zbog mene, kaže. Zbog američkih istraživanja.

Gledam: stopala su joj nestala u ružičastom svitku.

Pokupi peškir, kažem.

Pokupi ga ti.

Gutam. Zbog američkih istraživanja?, kažem.

Da. Znaš, ono o uspešnoj ženi.

Gutam.

A ti... On?

Potvrđuje. Ne uzimaj to lično, kaže. Morala sam, pak, naći još jednoga, valjda razumeš. Protiv tebe nemam ništa. Sve je to samo matematika.

Kako, matematika, prigovaram, ako je on u mojoj sobi, u mom krevetu, puši strane cigarete?

Matematika. Ti i on, to su dva. I, tako...

Hoćeš da kažeš... Stalni odnos? Uspešna žena?

Pa, naravno. Znala sam da ćeš razmeti. Ništa posebno.

Saginjem se. I ona se saginje. Kupi peškir. Mislim, sad će se opet ogrnuti. Posle ču lako reći šta joj sledi. Posle ču lako, Ne ogrće se.

S dlanovima kliznem po pločicama. Vlažno je.

Koliko dugo traje?, pitam.

Od danas, kaže. Slaže peškir i stavlja ga na policu nad umivaonikom.

Od danas, mislim, to je, dakle, uspešna žena sa stalnim odnosima sa dva muškarca. A peškir slaže mokar. Lepo, lepo.

Zar se nećeš obući?, kažem.

Gleda me.

Zar se nećeš ti skinuti?, kaže.

Gledam je.

Ipak, začujem, šta je sa Donaldom?

Donald će sačekati, odgovara mi. Je dan od dvojice je. Mora se naučiti da čeka. Strpljenju.

Da, kažem, mora naučiti.

Dakle, reče ona, šta čekaš?

Da, prošapćem, šta čekam?

Staje nasuprot mene. Sklanjam pogled. Ugledam: ogledalo. Moj lik, prekriven parom.

Sačekaj, kažem, ne mogu. On, u mojoj sobi, u mom krevetu... Čuće nas.

Neka čuje, kaže. Neka zna ko je glavni.

Povlačim se: ka zidu, skroz uza zid. Stisnut uz njega. Osećam kako mi vлага probija kroz kaput, kako mi curi niz leđa.

Zidovi su vlažni, kažem. Trebali bi smo...

Da, vlažni, kaže ona.

Začutim.

Skini se, kaže. Ne možemo, ipak, tako: ja gola, ti u sivom tvidu.

I, tako, u meni šume uporni potočići, a u mojoj sobi, u mom krevetu, crnac, Donald, puši cigaretu. Tu sam, uhvaćen medju vlažne zidove, kažem sebi. Ako govorim, potrajaće. Ako začutim, završiće se. Postoji izbor. To je važno: izbor. Onda? Onda.

Sa slovenačkog: Lidija Srebotnjak—Prišić